

WYPOCZYNEK
BLISKO NATURY
w Polsce północno-wschodniej

PRZEWODNIK TURYSTYKI
PRZYJAZNEJ NATURZE

Opracowanie:

Krzysztof Konieczny, Tomasz Kowalik, Cezary Molski,
Anna Nawrot, Katarzyna Dmochowska, Marcel Kwaśniak.

Projekt graficzny i skład: Agnieszka Rejowska

Szczególne podziękowania należą się fotografom za udostępnienie zdjęć.

Opracowanie zostało zrealizowane przez Fundację Instytut na rzecz Ekorozwoju w ramach projektu „Agroturystyka przyjazna Naturze 2000 (cykl szkoleń)” dofinansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju (InE) jest pozarządową organizacją typu think-tank powstałą w 1990 r. InE zajmuje się promowaniem i wdrażaniem zasad oraz rozwiązań służących zrównoważonemu rozwojowi Polski.

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Blisko Natury – jakość w turystyce przyrodniczej	6
3. Rekomendowane atrakcje przyrodnicze	8
4. Propozycje turystyczne	16

Wprowadzenie

Turystyka przyrodnicza to ciekawy sposób poznawania regionów turystycznych, zwłaszcza wszystkimi zmysłami poprzez agroturystykę lub turystykę wiejską. Nie trzeba być specjalistą, entuzjastą czy hobbystą by odnaleźć przyjemność w odkrywaniu osobiowości przyrody, znajdujących się na wyciągnięcie ręki wokół miejsc zakwaterowania – gospodarstw agroturystycznych, na obszarach Natura 2000. Warunkiem koniecznym korzystania z tej formy wypoczynku jest potrzeba relaksacji w harmonii z wybranym otoczeniem. To właśnie ta przyroda stanowiła i stanowi tło wydarzeń, jest świadkiem historii danych terenów oraz zmian zachodzących w społeczności tu mieszkającej.

Turystyka przyrodnicza to nie tylko poznawanie ciekawostek i odkrywanie rzeczywistych „cudów” natury, ale w wydaniu agroturystyki i turystyki wiejskiej zrozumienie czym ta przyroda była i jest dla człowieka, także w wymiarze praktycznym. To właśnie tu możliwe jest poznanie, od autentycznych mieszkańców, jak ta przyroda wpływała i może wpływać na jakość życia, a zwłaszcza na jakość wypoczyniania.

W niniejszym folderze pragniemy przedstawić nie tylko ciekawostki stanowiące powód do wyjazdu weekendowego lub urlopowego, ale przede wszystkim odpowiedzialny sposób na delektowanie się przyrodą podczas wyjazdu turystycznego. Sprawdzone i rekomendowane przez naszych specjalistów miejsca oraz aktywności pozwolą nie tylko na przeżycie wielu pozytywnych emocji w kontakcie z licznymi atrakcjami lokalnymi, ale także na odpowiedzialne z nich korzystanie. Dla nas prawdziwy wypoczynek jest zawsze Blisko Natury®.

BLISKO NATURY®

- jakość w turystyce przyrodniczej

Zmęczeni gwarem, hałasem i cierpiący od smogu mieszkańcy miast tęsknią za chwilą wytchnienia. Jedni chcą powędrować szlakami inni pozbierać zioła, podglądać ptaki, nietoperze czy popłynąć piękną trasą kajakową.

Przyroda jest zasobem nie do przecenienia. Istnieją setki sposobów korzystania z niej. W Polsce powstało tysiące gospodarstw agroturystycznych i innych obiektów, które oferują pobyt na wsi i niemal każdy z nich proponuje jakąś formę kontaktu z naturą.

Takie pytania przeświecały twórcom **certyfikatu „Blisko Natury”**, który jest pierwszym i jedynym ekocertyfikatem w Polsce, który skupia się na ofercie przyrodniczej.

- Jak znaleźć ciekawe propozycje?
- Czy spośród tysięcy propozycji nie warto wyróżnić wyjątkowych pomysłów?
- Skąd wiedzieć, którzy gospodarze interesują się przyrodą, chcą prowadzić swój obiekt w taki sposób, aby jak najmniej wpływać negatywnie na otoczenie?
- U kogo znajdę żywność lokalną i dowiem się o miejscowych tradycjach a kto poczęstuje mnie jedzeniem z hipermarketu i zaoferuje wyłącznie nocleg?
- Czy z mojej podróży przyjadę bogatszy o wiedzę i doznania?

Dla kogo jest certyfikat „Blisko Natury”?

Dla obiektów turystyki wiejskiej (członków organizacji/stowarzyszeń agroturystycznych i turystycznych) oferujących poszerzony, głębszy i przemyślany kontakt z naturą. Jednym słowem dla tych, którzy posiadają lub tworzą ofertę turystyki przyrodniczej, a samo gospodarstwo czy inny obiekt turystyki wiejskiej nie jest uciążliwy dla środowiska.

Jakie wymagania stawia certyfikat:

- oferta przyrodnicza i dostępność sprzętu niezbędnego do jej realizacji
- funkcjonowanie obiektu w sposób przyjazny dla środowiska w zakresie:
 - energii i ogrzewania,
 - zarządzania odpadami,
 - gospodarowania wodą i ściekami,
 - żywności,
 - stanu ogólnego obiektu.

Szczegóły dotyczące procedur, wymogów oraz regulamin certyfikatu, a także inne informacje dotyczące turystyki na obszarach Natura 2000 znajdują się na stronie www.natura2000.org.pl

Co daje certyfikat?

- wartość dodaną do obecnie posiadanych usług poprzez utworzenie i wdrożenie oferty turystyki przyrodniczej (w ramach projektu eksperci ds. przyrody udzielili rekomendacji)
- wyróżnienie obiektu na tle innych
- promocja obiektu w publikacjach i na stronach internetowych
- ułatwienie pozyskania nowych klientów, uzyskanie większych dochodów oraz lepszy związek z klientami dotychczasowymi dzięki nowym propozycjom.

Certyfikat „Blisko Natury” nadawany jest na okres 2 lat przez Fundację Instytut na rzecz Ekorozwoju w ramach projektu „Agroturystyka przyjazna Naturze 2000 (cykl szkoleń)” dofinansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Rekomendowane atrakcje przyrodnicze

Cuda przyrody za rogatkami stolicy

Czy warto jadąc do Warszawy, wstąpić gdzieś po drodze? Czasem warto zapomnieć się na chwilę w drodze do stolicy i zatopić się w leśny krajobraz Kampinoskiego Parku Narodowego. To unikat w skali Europy gdzie jest bezkonkurencyjny w „kategorii sąsiedztwo wielkiego miasta”.

Unikatowe walory tego parku to położenie u stóp Równiny Błońskiej, naturalne naprzemienne pasma mokradeł, bagien i łąk, pasma wydmy, znowu bagien i kolejne pasmo wydmy, aż do brzegu Wisły. Od zachodu granica parku jest na rzece Bzurze, a od wschodu dzielnica stolicy - Żoliborz. Do KPN należy Ośrodek Hodowli Żubrów im. prezydenta RP Ignacego Mościckiego w miejscowości Smardzewice koło Tomaszowa Mazowieckiego. W tym parku od ponad 65 lat udało się przywrócić cenne gatunki zwierząt - łosia, bobra, rysia, pojawiają się nawet wilki, po około 200 latach nieobecności i zurbanizowania otuliny parku. Wycieczka przyrodnicza z lornetką często owocuje obserwowaniem takich osobliwości przyrodniczych, jak niesa-

mowite gatunki ptaków: błotniaki zbożowy i stawowy, orlik krzykliwy, kobuz, bocian czarny czy żuraw.

Piaszczyste wydmy to najciekawsza część Puszczy. Mają dzięki silnym wiatrom formę rogalika lub wału. Bagna, torfowiska, łąki i pastwiska powstały dzięki kiedyś szeroko rozlewającej się Wiśle. Na wydmach głównym drzewem jest sosna a na terenach podmokłych brzoza i olcha. W takim środowisku zachowały się liczne gatunki roślin m.in. chamedafne północna, zimozioł północny, gnidosz królewski czy wiśnia kwaśna. Roślinność parku wzbogaca ponad 200 gatunków mchów, porostów i wątrobowców.

Malowniczy krajobraz, ścieżki przyrodnicze i dogodne drogi dla rowerów to najlepsza zachęta na wypad za miasto. Nawet miłośnicy koni odnajdą tu swoje szlaki. Kampinoski Park Narodowy to już tradycja dobrze przygotowanych materiałów edukacyjnych, z których warto korzystać i przygotować się przed niesamowitą wyprawą lasu kryjącego tajemnice przyrodnicze i historyczne.

Iście bajkowa Suwalszczyzna

Suwalski Park Krajobrazowy - to pierwszy taki obszar chroniony w Polsce od 1976 r. Ten niewielki park został w 2014 r. wyróżniony w plebiscycie „National Geographic” jako jeden z „7 cudów Polski”.

To niezwykle obszar z 26 jeziorami, z których Hańcza najgłębsze z polskich (108,5 m) zasługuje na szczególną uwagę. Wody tego regionu wypełniają morenowe doliny, ponadto kilkanaście małych rzek, a nad nimi zalesione wzniesienia do 280 m n.p.m. Na Górze Zamkowej 228 m n.p.m. koło Szurpił jest rezerwat archeologiczny, pozostałość po plemieniu Jaćwingów. Lodowiec pozostawił po sobie osobliwy krajobraz, a w nim jak na nitce nanizane są piękne rezerваты: - głazowiska „Barchanowo nad Czarną Hańczą”, „Łopuchowskie” i „Rutka”, czyli po kilka tysięcy dużych i małych głazów narzutowych.

To raj dla botaników i miłośników roślin. Bogactwo świata roślin sięga 700 gatunków. Dodatkowo

pośród tego niezwykle układu można wypatrzyć ponad 140 gatunków ptaków, a wśród nich na uwagę zasługuje bocian czarny, orlik krzykliwy oraz osobliwość trzcinowisk – tajemniczy bąk – duża czapla wtapiająca się swym ubarwieniem w trzcinowiska. Miłośnicy ryb ciągle jeszcze mogą tu odkryć sieję i sielawę. Wieczorem i nocą niebo ozdabiają nietoperze, ich rozpoznawanie to trudna sprawa, ale warto wybrać się na wycieczkę chiropterologiczną wycieczkę z lokalnymi przyrodnikami.

Na Suwalszczyźnie liczbą jezior rynnowych, ubogim zalesieniem i pięknymi dolinami pośród polodowcowych wzniesień, wyróżnia się Pojezierze Zachodnio-suwalskie. Znajdziemy je na szlakach przyrodniczych wędrówek samochodowych, pieszych i na rowerze w rejonie miejscowości Suwałki, Bakałarzewo, Filipów i Raczek. Do najcenniejszych obiektów chronionej przyrody należy rynna rzeki Rospudy.

Trójstyk granic

Styki granic i rozdroża to magiczne miejsce. Tu zawsze warto zaczynać swoje wędrówki. Takim miejscem jest właśnie Suwalszczyzna. Jedni twierdzą, że tu jest koniec Polski, drudzy, że wręcz przeciwnie - tu się nasz kraj zaczyna. Miejsce osobliwe, na styku granic trzech państw Polski, Litwy i rosyjskiego Obwodu Kaliningradzkiego, typowy skraj, czyli kresy.

Zerknijmy na mapę - na samym północno-wschodnim krańcu, na współczesnych kresach Polski, jest jezioro Wiżajny (330 ha), oraz 30 innych, stolica gminy Wiżajny, a opodal Żytkiejmy i Rutka Tartak. Wiosna jest późna, często gospodarze do wiosennych prac polowych jadą... saniami!, lato krótkie, jesień ma wszystkie typowe kolory, a zima daje w kość tak, że lód „strzela” rozgłośnie tężąc na jeziornych wodach. Miejscowi twierdzą, że kto raz spróbuje tutejszej przyrody, to musi przyjechać co najmniej jeszcze trzy razy.

Często krainę na północno wschodnim skraju Polski nazywa się „Bieszczadami Północy”. Dla pieszych i rowerzystów szlaki jak w marzeniach - rozmaite, stosunkowo łatwe dla starszych i młodych, poprowadzone pośród bujnej przyrody, o rozległych widokach z suwalskich gór. I bodajże najważniejsze to, co na innych szlakach i regionach turystycznych trudno ostatnio w wielu miejscach znaleźć: cisza.

W plecaku pieszego lub sakwie rowerowego krajoznawcy czy turysty, powinna znaleźć się niewielka książeczka „Wiżajńskie klimaty”, skąd warto zaczerpnąć mnóstwo informacji o rejonie.

Przy wiosce Żydziny, opodal Żytkiem jest osobliwy punkt na mapie tych stron – granitowy słup zwany „Trójstyk”, czyli punkt zbiegu granic państwowych Polski, Litwy i Obwodu Kaliningradzkiego. Opodal jest obszerny parking z sanitariatami, a tuż przy nim biegnie wytyczony i częściowo urządzony latem 2015 r. długodystansowy szlak rowerowy „Green Velo”, łączący przyrodniczo atrakcyjne tereny i setki zabytków w 5 województwach (ponad 2 tys. km przez tereny wschodniej Polski). Start w Kielcach, potem Lublin, Rzeszów, Przemyśl, Zamość, Białystok, Łomża, Suwałki, przez Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej do Elbląga. Szlak daje okazję do poznania (choćby pobieżnie!!!) parków narodowych: Wigierskiego, Biebrzańskiego, Narwiańskiego, Białowieskiego, Roztoczańskiego.

Podlasie – kraina przyrodą płynąca

Podlasie - dla ochrony przyrody stworzono tu Łomżyński PK Dolnej Narwi, PK Puszczy Knyszyńskiej, Suwalski PK, prawie sto rezerwatów, 15 obszarów chronionego krajobrazu, 24 obszary Natura 2000 (ochrony siedliskowej) i 12 obszarów ochrony ptaków (wg Dyrektywy Ptasiej). Nie sposób pominąć parków narodowych Białowieskiego, Wigierskiego, Biebrzańskiego i Narwiańskiego. To kraina z najcenniejszymi w Polsce tworamami natury, ale także Obszar Funkcjonalny „Zielone Płuca Polski” ogłoszony w 1983 r. jako kompleks najcenniejszych cudów natury”, a także obszar specjalnego gospodarowania dobrami naturalnymi, planowania i przestrzegania zasad ich ochrony, poszanowania i równocześnie rozwoju zgodnie z zasadą „przede wszystkim nie szkodzić”, a tam gdzie przyroda jest „królową” należą się jej specjalne względy.

Nie ma w Europie sobie równych szata leśna czy choćby podobnych do Puszczy Białowieskiej, warkoczowej natury i nurtu Narwi, dolin Rospudy i Biebrzy oraz wspomnianych parków narodowych Narwiańskiego i Biebrzańskiego. Dodajmy jeszcze Wigierski PN „opracowanym” w Puszczy Augustowską. Te formy ochrony

przyrody, krajobrazu i tradycji kulturowych obejmują największy w Polsce obszar chronionych, czyli niemal 30 procent północno wschodniej połaci kraju.

Tutaj występują niezwykle zjawiska. Jednym z nich jest anomalia magnetyczna w rejonie miejscowości Szurpiły, dzięki położonym na głębokości 1000-2300 m złoża rud żelaza, tytanu i manganu. Zdarzyło się tu nawet trzęsienie ziemi!

Puszcza Knyszyńska

To prawie 75 tys. ha, a z otuliną 52,2 tys. ha pozostałość po ogromnych puszczach na kresach północno-wschodnich naszego kraju. I tutaj największe zasługi w kształtowaniu krajobrazu miał „mistrz lodowiec”.

Jakie obiekty są godne poznania po drodze z Białego-stoku do pogranicznych Krynek ?. Prawie 70 proc. obszaru porastają lasy sosnowe z borówkami, czarnymi jagodami, żurawiną i mnóstwem grzybów. Teren puszczy dostępny jest dzięki szosie i towarzyszącej jej ścieżce rowerowej, zimą jako trasa oświetlona narciarstwa śladowego-biegowego. Najbardziej godne polecenia są stworzone przez leśników „muzea przyrodnicze na wolnym powietrzu” - Arboretum Leśne w Kopnej Górze, oraz osobliwy park przyrodniczy w Poczopku, przy siedzibie Nadleśnictwa Krynk. Są tu m.in. gnomomierz, rodzaj zegara przyrodniczego w Silvarium, zamknięty obieg wody potoku leśnego, widoczne za szybami mrowisko mrówki śmawej - gatunku uznanego za „lekarza lasu” i ul pszczoł leśnych, oraz nagrania głosów kilkudziesięciu gatunków ptaków.

Bogactwo Parku KPK tworzy 800 gatunków roślin zielnych, oraz 200 gatunków porostów. Poznanie ich ułatwia 15 szlaków pieszych, 4 rowerowe i 4 wodne na rzekach Supraśl i Sokołda. W razie niepogody po-

znawanie przyrody tych stron ułatwią wspomniane Silvarium i muzeum przyrodnicze parku i wiaty przy szlakach. A w każdym przypadku warto mieć ze sobą lornetkę i powiększyć domowe zbiory fotografii przyrodniczych. Jeśli nie mamy atlasu roślin czy zwierząt, można skorzystać z pomocy leśników-przewodników, zajęć terenowych np. na temat 4 pór roku w puszczy, poznać kolekcję leśnych kwiatów wiosennych.

Ścieżki przyrodnicze ułatwiają poznawanie osobliwości i nieznanego, także wnętrza lasu. Atrakcją np. w rezerwacie „Krzemionka” są pozostałości po prehistorycznej kopalni krzemienia do wytwarzania narzędzi, a w dni zimowe tropy zwierząt. W Parku KPK żyją liczne wilki i kilka żubrów (na wolności w nadleśnictwach Waliły i Krynk), a także bobry, rysie i łosie.

Puszcza Knyszyńska ma związek jej nieodległymi „siostrami” - Puszcą Białowieską i Augustowską, co sprzyja wędrownikom zwierząt pomiędzy nimi, stałymi, od dawna tzw. korytarzami ekologicznymi. Poznawanie osobliwości przyrodniczych Puszczy Knyszyńskiej i Parku sprzyja kilkadziesiąt kwater i pensjonatów agroturystycznych, oraz liczne parkingi i pola namiotowe, a informacje o nich nietrudno znaleźć, choćby we wspomnianych nadleśnictwach.

Bug - przyrodniczym rajem dla turysty

To rzeka wschodniej Polski, czwarta pod względem długości - cała 772 km, a w granicach Polski ma 224 km. Swe źródła ma na Polesiu, a potem rozgranicza nasz kraj od Ukrainy i Białorusi. Godne uwagi kandydata na „turystę przyrodnika” są dwa parki krajobrazowe Podlaski Przełom Bugu oraz Nadbużański Park Krajobrazowy. Obydwa położone są niespełna 100 km od Warszawy.

Ten drugi leży w środkowo-wschodniej części województwa Mazowieckiego, w jego granicach jest lewobrzeżną część doliny Dolnego Bugu, a także fragment dolnej Narwi. Jest jednym z największych parków krajobrazowych w Polsce, położony równoleżnikowo chroni prawie 120 km rzeki Bug i 40 km Narwi. Powierzchnia 74 136,50 ha wyznacza mu wysoką lokatę pośród podobnych obszarów, a z otuliną aż 113, 671 tys. ha. Mimo złudzenia, że rzeka płynie meandrując przez tereny nizinne, różnorodności przyrodniczej sprzyjają rozlewiska, starorzecza i wyspy. Zalesione brzegi i wysokie skarpy, nadbrzeżne grądy są siedliskiem wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt.

Wśród roślin wyróżniają się m.in. lilia złotogłów, zimoziół północny, pełnik europejski, owadożerna rosziczka wąskolistna, kilka gatunków storczyków. Aż 6 gatunków wpisano do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin chronionych i zagrożonych wyginięciem. Zróżnicowanie środowiska i siedlisk związanych z rzeką sprzyja bogactwu gatunków zwierząt, a wśród nich najliczniejsze są ptaki wodne i błotne. To wśród ponad 200 gatunków są m.in. kulik wielki i bąk, błotniak stawowy, rybitwy czarna i białoczelna, oraz liczne jaskółki brzegówki i zimorodki, doskonale widoczne są ich liczne gniazda wydrążone w piaszczystych skarpach rzeki. Wśród brodzących warto przyglądać się czaplom - białej i siwej.

Dolina Bugu odgrywa ogromną rolę, jako zlotowisko ptaków wędrownych, i jako miejsce, gniazdowania, odpoczynku i żerowania ptaków migrujących. To bogactwo było ważnym wyróżnikiem nadbużańskich terenów i wpisaniem na międzynarodową listę obszarów "Ostoi ptaków w Polsce", a siedliska np. brodzka krwawodziobego, kolonie rybitwy czarnej i jaskółki brzegówki są wśród najliczniejszych w Polsce. Dlatego Nadbużański PK, jako ostoja ptaków przyciąga wielu polskich turystów przyrodników i obserwatorów z wielu krajów o uboższej awifaunie. Szczególną atrakcją są m.in. orliki krzykliwe i żurawie.

Dlatego znaczna część Nadbużańskiego PK znalazła się wśród obszarów Natura 2000, a Dolina Dolnego Bugu wraz z Doliną Liwca ma status Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) o nazwie "Dolina Dolnego Bugu", zaś Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk objął "Ostoję Nadbużańską". Podobne warunki naturalne i bogactwo chronionej przyrody w PK Północnopodlaski Przełom Bugu cieszą się powodzeniem nie tylko wśród obserwatorów ptaków. Łatwo dostępny komunikacyjny teren oraz liczne kwatery służące agroturystyce i turystyce przyrodniczej sprzyjają poznawaniu osobliwości i unikatów przyrodniczych. Zarówno dolina Bugu, wiosenne rozlewiska i okresowe wyspy sprzyjają gniazdowaniu czapli siwej w siedlisku „Czapliniec”. Unikatem w skali ponadregionalnej jest jezioro „Kacapka” o naturze zbiornika krasowego, a siedliskiem bardzo rzadkiego ssaka - susła perełkowatego są „Błonia Nadbużańskie” liczniejszego tylko na Zamojszczyźnie.

Stare bory na skraju Polski

Dzika i nieujarzmiona, bezludna, pełna bujnej przyrody, poczynając od żubrów po konwalie majowe, jest „polska tajga”, czyli Puszcza Romincka. Innymi słowy - jak z ballady Adama Mickiewicza „...pełne zwierza bory”, ale nie ma zbójców na rozstajnych drogach wśród tychże puszczańskich borów.

W krajobrazie Puszczy Rominckiej pełnym głosem mówią polodowcowe wzniesienia morenowe, nazywane dość charakterystycznie Mazury Garbate, gdzie znajdziemy bagna i przepastne starodrzewia, a jesienią usłyszymy ryczące jelenie, spotkamy buchtujące dziki i wścibskie skrzeczące sójki zbierające żołędzie na zimowe zapasy.

Typowe puszczańskie, rominckie lasy - gdzie turystę typu pionierskiego poszukiwacza - czekają przepastne, bezludne okolice i niedostatek miejsc do biwakowania. Te strony budują drzewostany sosnowe, świerkowe, a na terenach podmokłych grądy. Obok nich liczne klony, dęby i lipy. Na zamartwych lasach na łąkach bagiennych i torfowiskach, są opodal leśne dąbrowy, lipowe i klonowe. Wielką rolę w tych lasach spełniły bobry, które po swojemu urządzają stosunki wodne. Stworzyły zabagnienia i rozlewiska hamujące spływ wody niewielkich strumieni, oraz większych rzeczek - Bludzi i Błędzianki.

O dzikości tych puszczańskich terenów snują opowieści miejscowi leśnicy, a czasem przewodnicy turystyczni. Pradawny bór, jak te poetyckie litewskie, czy białowieskie, były - i co ważniejsze, nadal są matczynikiem żubrów! Dużo ich choćby w Puszczy Boreckiej. Jest wiele łosi, jeleni, saren, dzików, a nawet dość licznych wilków, ponadto lisy, rysie, jenoty. W latach panowania pruskiego cesarza Wilhelma II w puszczy był jego dworzec myśliwski, a o jego pasji łowieckiej i sukcesach łowieckich przypomina - przy głównym szlaku przyrodniczym, jednym z zaledwie dwóch takich ułatwień dla turystów przypomina głaz pamiątkowy. Dwa szlaki ułatwiają wędrówkę pieszą i na rowerze, rzadziej wierzchem na koniu. Szlak zielony łączy Jurkiszki i Błąkały, zaś czerwony okolice Gołdapi, przez Pluszkiejmy, Błąkały i Stańczyki (gdzie jest stok narciarski, i saneczkowy, oraz resztką dawnych wysokich wiaduktów nieistniejącej linii kolejowej), szlak prowadzi nad jezioro Hańcza, w Suwalskim PK.

Puszcza Romincka nie jest kolosalnym obszarem, to podłużny (wzdłuż granicy państwowej pas terenu ma 25 km między Żytkiejmami a Gołdapią) zaledwie 36 tys. ha - tylko niewiele mniejszy od podwarszawskiego Kampinoskiego PN - ale po naszej stronie znajduje się tylko 12 tys. ha. W 1998 r. utworzono atrakcyjny dla turysty-przyrodnika Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej (14620 ha z otuliną), w granicach dwóch gmin - Dubeninki i Gołdap. Największe jezioro Gołdap (234 ha) sąsiaduje ze stolicą gminy.

W przyrodzie PKPR przeważają wielogatunkowe lasy iglaste i liściaste, mokradła, jeziora i niewielkie ciek. Bez atlasu rzadkich roślin nie da się poznać gatunków reliktowych, głównie na torfowiskach, a nawet górskich - np. szczwoli gorz tatarski i turzyca patagońska. Najcenniejsze miejsca chronią rezerваты: torfowiskowo leśny „Żytkiejmska Struga” (467 ha), podobny charakter ma rezerwat „Uroczysko Kramnik” (76 ha) z reliktoową rośliną - maliną moroszką, a w rezerwacie „Mechacz Wielki” (146,7 ha) pod ochroną jest bór bagienny na torfowisku. W rezerwacie „Leśny Kąt” (34 ha) chroniony jest las świerkowo sosnowy.

Propozycje turystyczne

W tym rozdziale proponujemy konkretne sposoby na spędzenie czasu wolnego w oparciu o dostępne oferty turystyki przyrodniczej w regionie. Przykładowe oferty turystyczne pozwolą zaplanować pełen emocji pobyt wypełniony aktywnościami związanymi z poznawaniem atrakcji przyrodniczych oraz kulturowych. Te wzorcowe programy stanowią punkt wyjściowy dla każdego turysty, który pragnie zobaczyć więcej, poczuć bardziej i usłyszeć lepiej co oferuje ten region Polski.

Natury ciekawostek czar

Dla kogo?

Oferta skierowana jest dla rodzin z dziećmi, którzy praktycznie pragną poznać tajniki nie tylko roślin i zwierząt, ale także wykorzystania naturalnych surowców w małym budownictwie. Aktywni członkowie rodzin będą mieli pełne ręce roboty, by dać tym pasywnym możliwość odprężenia się w towarzystwie czystej natury.

Lokalizacja

Jeziora Jędzewo i Garbas znane są z wyjątkowej czystości wody, a i ich okolice z bogactwa przyrody. Obszar ten znany jest pod nazwą Mazur Garbatych, które stanowią ostatnią krainę geograficzno-historyczną Warmii i Mazur, w kierunku wschodnim, przed dawnymi ziemiami Jaćwingów, zwanymi obecnie Suwalszczyzną.

Aktywność turystyczna

WARSZTATY BUDOWNICTWA NATURALNEGO, EKOLOGICZNEGO ROLNICTWA I PERMAKULTURY

Czas spędzony z praktykami, to cenny czas. Podczas warsztatów można nie tylko dowiedzieć się jak można zdrowo uprawiać rośliny, budować z materiałów dostępnych dookoła, ale tworzyć przestrzeń wokół siebie w harmonii z przyrodą.

■ Czas trwania spotkania: od 6 godzin do 3 dni

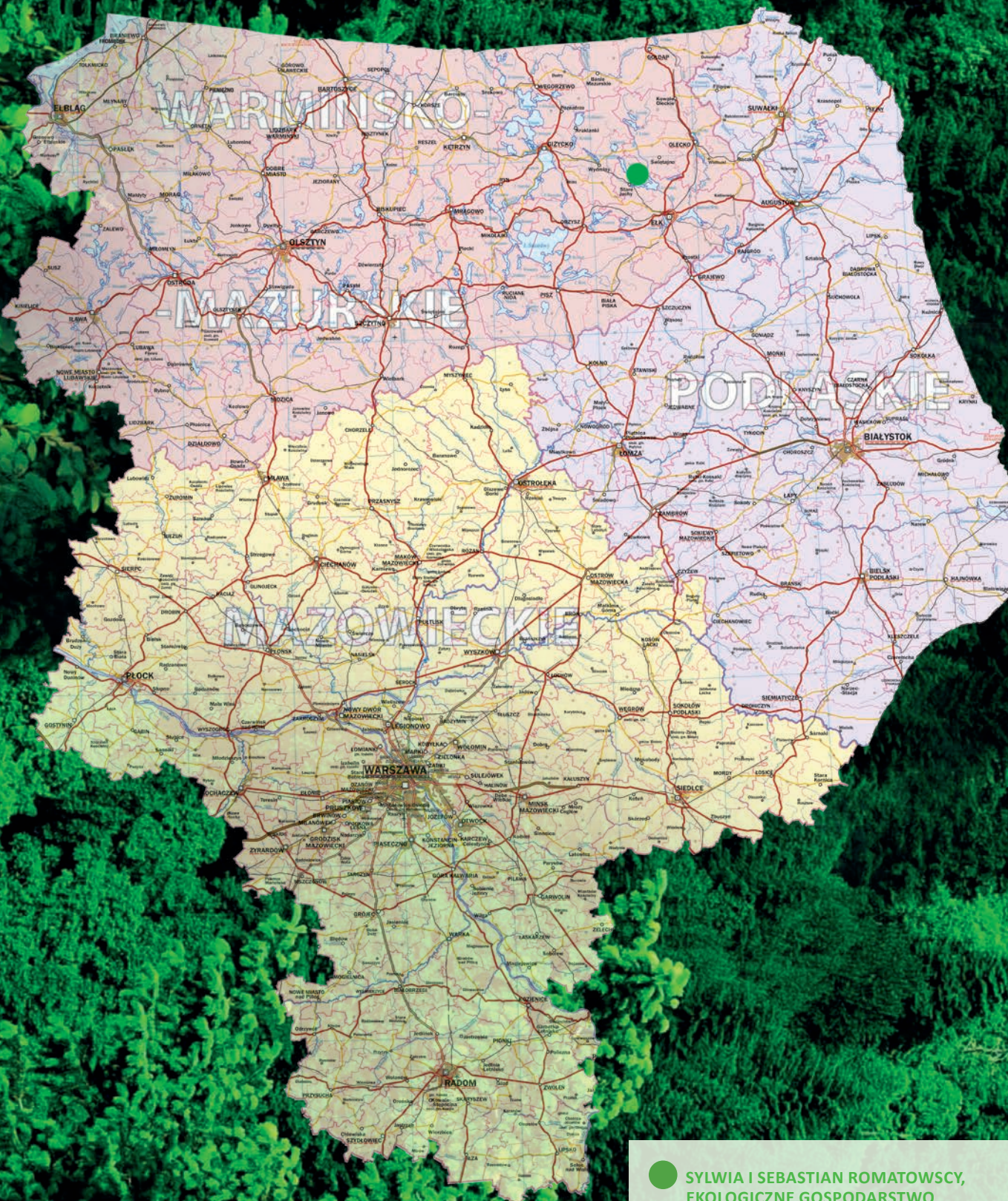
•Warto zobaczyć

- Pomnik przyrody - granitowy głaz narzutowy o obwodzie 10,5 m; według podań ołtarz ofiarny Prusów;
- Wieża widokowa - 20-metrowa konstrukcja stalowo-drewniana. Wieża ma dwa poziomy widokowe, z których roztacza się widok na malowniczą okolicę, w szczególności na jezioro Jędzewo. Obok wieży zorganizowano parking. Do wieży prowadzi ścieżka i mostek.

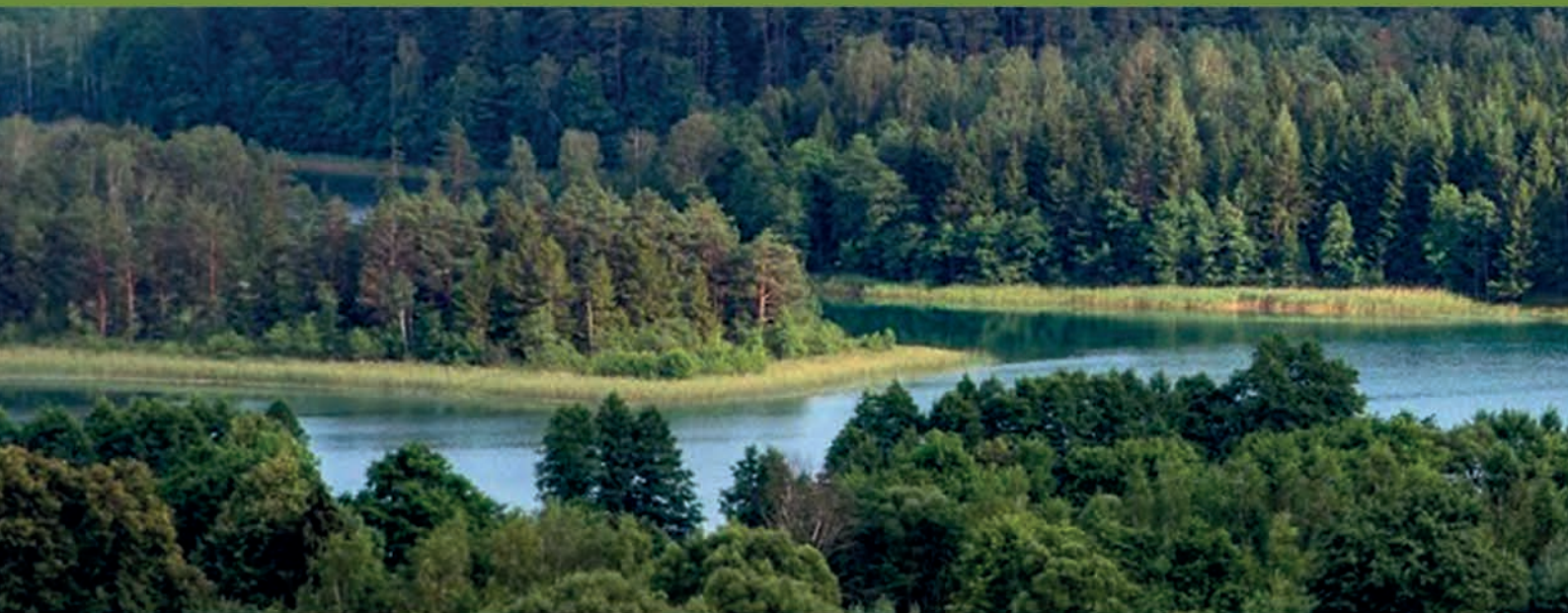
Dane kontaktowe:

Sebastian Romatowski; ekopolesw.izydora@gmail.com

Stowarzyszenia agroturystyczne uczestniczące w programie Blisko Natury®

 SYLWIA I SEBASTIAN ROMATOWSCY,
EKOLOGICZNE GOSPODARSTWO
ul. Jeziorna 13 A, 19-330 Stare Juchy

Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

INSTYTUT
NA RZECZ
EKOROZWOJU

Niniejszy materiał został opublikowany dzięki dofinansowaniu ze środków NFOŚiGW.
Za jego treść odpowiada Fundacja Instytut na Rzecz Ekorozwoju.